

III UYANIS III

SERVETİFÜNUN yerine çıkar

☆ SIYASA ☆ BİLGİ ☆ SANAT ☆ GAZETESİ ☆

Sahibi ve başyazıcısı : Ahmed İhsan Tokgöz

Genel yazı işleri başkanı : Halid Fahri Ozansoy

Gazete idare başkanı : Tayyar Fethi Bütün

Yıl 45 — Cilt 78/14

Perşembe 20 Haziran, 1935

№ 2026 / 341

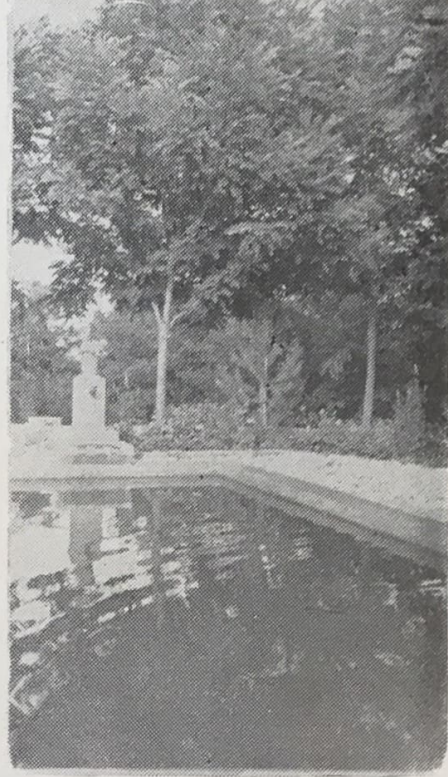
ANKARANIN

EN GÜZEL KÖŞELERİNDEN BİRİ

KEÇİÖREN...

Diğer resimleriyle yazısı altmış ve altmışbirinci sayfalarda

Keçiörenden bir köşe →

← Keçiörenden
başka bir köşe

Görüş ve Düşüşler :

Bilgi ve fikir savaşına çağırış!..

Yazan : Tayyar Fethi Bütün

Dikkat ediyorum: Gündelik gezete ve yedi günlük resimli, resimsiz mecmuaların ekserisinde en fazla dikkati celbeden mevzular büyük puntolu başlıklarla dizilmiş sinema havadisleri, adi zabıta vukuatıdır. Hele fıkra muharrirlerinin bu birkaç yıl içinde geçirdiği mevzu ve fikir mahrumiyeti onları acınacak bir hale koydu. Kimi yazacak bir şey bula-mamış da uyanık iken sayıklı-yan insanlar gibi mırıldanıyor, dudaklarından hafif hafif fısıltılar işitiliyor, fakat muharririn ne demek istediği bir türlü anlaşılamıyor?

Hele bazıları da fıkra muharrirliğini yalnız günün siyasi hadiselerini izah etmekle geçiriyor. Bu çeşid muharrirlerin acun siyasi hakkındaki düşünceleri de bir iki ecnebi gazetesinin siyasası icmalinden mühim olan bir iki kırıntıdır.

Bütün bunların hepsi bir incir çekirdeğini doldurmayacak kadar az ve özsüz şeylerdir.

Peki bu mevzusuzluğa sebep ne?... Gazetelerimiz daha fazla ne yapsınlar?... Veyahut ne yapabilirler?...

Bilmiyorum, fakat her halde matbuatı dördüncü bir kuvvet olarak sayıyorsak o kuvvet birçok işler güdebilir?

İnsan topluluklarında onun da neler doğurmak kudretinde olduğuna inandıktan sonra onları yapmağa çalışmak lâzım-

dır. Gazetelerimizin ilk sahifelerini ince bir hayalci üslûb ile işlenmiş adi zabıta vukuatı, spor palavralarıyla doldurmak habkımız değildir. Böyle halkın heyecanını menfi tesirlerle harekete getirmek ve kazanc yolunu bu işlerde ideal yapmak bir nevi haksılık ve düşünce-sizlik olur.

Haydi yıllardanberi eli kalem tutan, bu işi kafasında bir vazife bilen arkadaşlar, el birliğiyle halkın, okuyucunun gözleri önüne yığın yığın bilgi, fen ve yurda dair zengin eserler koyalım. Onlara iyi şeyleri öğretmek zevkile bizde vazifemizin değerine saygı ile bağlanalım. Bu yolda yapacağımız, bilki savaşımdan dönmemektir. Ancak böyle çalışanlar, harb meydanında galib gelen kumandanlar kadar şanlı ve şerefli olur bence..

İTALYA ve JAPONYA ne yapıyor ?

Geçmiş yıllarda uluslar arasında olan savaşların doğuş ve gidişlerini en ufak kısımlarına varıncıya kadar bilen tarihe sorunuz; bu yıllardaki siyasa karışıklığını şimdiye kadar görmediğini söyleyecektir.

Genel savaştanberi sessiz sessiz çalışan uluslar, bu birkaç ayda, en korkunç coşkunluklarla ayaklandılar.

İtalyan - Habeş işi, bütün Acunu derin bir düşünceye götürdü. Herkes kendi kendine soruyor: Acaba bu gidişin sonu ne olacak ?

İtalya muhakkak ki büyük savaştan bilhassa faşist idarenin iktidar mevkiine geçtikten sonra kudret ve kuvvetini en çabuk ve gereken bir şekilde hazırlı-yanlardandır.

Nüfusunun günden güne fazlalaşması, ona, komşu milletlerdeki boş ve ışıksız toprakları aydınlatmak hakkı verdiğini söylüyor. Çalışacak insanım var, altın yapacak toprak arıyorum, diyor. Diğer taraftan bir avuç siyahlı ucubucağı olmıyan zengin topraklarından istifade edemiycek kadar atıl gözüküyor. Hem onların ne suçu var? Bu bir yaradılış ve kabiliyet meselesi mi yoksa ?

Bana göre İtalya bu mühim hazırlıklarıyla hiçbir kuvvetin önünde eğilmeden, korkmadan dileklerini başaracak.

Fakat kalkınma, yalnız bu kadar mı? Diğer tarafta Asya kıtasını kendi nüfuz ve kudreti altında çalıştırmak istiyen doğan güneşlilere ne dersiniz?... Acunun bu karışıklığını fırsat bilen Japonlar şakamaka derken koca Çin kıtasını kendi vatanlarına ekliyecekler. Bu gidiş onu gösteriyor.

T. F. B.

Öz Türkçe Karşılıklar:

Gazetemize gönderilecek yazılarda aşağıdaki kelimelerin osmanlıcaları kullanılmamasını rica ederiz.

2 4

1.— Refah = Genlik

Bizim davamız sınıf değil, halk genliğidir.

2.— İslâh etmek = 1 - Yeğritmek 2 - Arıtmak.

Eski kitaplarda «susmak» söylemekten yeğdir; gibi sözleri hatırlarsınız. Yeğritmek kelimesinin kökü işte bu «yeğ» dir.

1 - Bu kurumu yeğritmek, onu yıkıp yenisini yapmaktan daha zordur.

2 - Yıllardanberi bizdeki at cinsiyetini arıtmağa çalışıyoruz.

3.— İslah, Islahat = 1 - Yeğritim, 2 - Arıtım

1 - Tanzimat Avrupa korkusuyla baş vurulmuş bir yeğritim hareketi idi; bir devrim değildi.

2 - İslâhı cinsi fers = At cinsinin yeğritimi.

4.— Salâh bulmak = Yeğrimek Salâh = Yeğrim

Dünyada ekonomik durum, henüz, hiç bir yeğrim beldeği (alâmeti) göstermiyor.

5.— Salih = Yarar, Elverişli

1 - Bu evi bu işe yarar bulmuyorum.

2 - Bu evi oturmağa elverişli bulmuyorum.

2 5

1.— Meyl, temayül Eğlim, Eğginlik

Mütemayil = Eğgin

1 - Oğlunuzun resme eğilimi olduğunu biliyorum.

2 - Bu fikri kabul etmeğe onu hiç re eğgin bulmadım.

2.— Tes'id etme = Bayramak

Cumuriyetin onuncu yıldönümünü ne kadar coşkunlukla bayramıştık.

3.— Yevmi mahsus = Bayragün

Bayrak, ancak, pazar günleri ile bayragünlerde çekilir.

4.— Tezahür = Gösteri, gösterim

Nümayiş = Gösteriş

1 - Gazeteciler salgıtımız Almanyada, iken kendilerine karşı büyük dostluk gösterilerinde bulunulmuştur.

2 - Bu, eikin bir hareket olmaktan fazla, bir gösteriştir.

5.— Sebat = Dura

Durasız adam, zekâsını yok yere harcamış olur.

2 6

1.— Tesir = Etki

Müessir = Etkin, dokunaklı
Tesir etmek = Etkimek

2.— Âmil (Müessir) = Etke

1 - Bu ilâcın henüz hiç etkisini görmedim.

2 - Dokunaklı bir ses dinlemek.

3 - Etkin bir te'bir bulmak.

4 - Hayat Pahalılığı üzerine etkiyen sebeplerden biride piyasa düzensizliğidir.

5 - Sular ve ormanlar toprak bitelgesi üstünde en büyük etkelerdendir.

3.— Kuvvei inbatiye = Bitelge

4.— Mesahai sathiye = Yüzölçe

Anadolunun yüzölçesi ne kadar olduğunu hatırlıyor musunuz?

5.— Münevver = Aydın

Bir devrim ancak aydın ve ileri kafalar üstünde tutunabilir.

2 7

1.— Vecibe = Düşerge

Türk hava kurumuna yardım etmek başlıca düşergelerimizdendir.

2.— Tefrika = Bölem = Feuilleton

Son romanınızın gazetede kaç bölem tuttuğunu söyleyebilir misiniz?

3.— Tefrika (nifak anlamına) = Ayırğa

Halk arasına ayırğa sokan politikacılar, demokrasinin asıl düşmanlarıdır.

4.— Musibet = Sınat

Deprem en büyük sınıtlardan biridir.

5.— Taklid = Benzet

Taklid etmek = Benzetsmek
Mukallid = Benzeticisi

1 - Sanatta benzetçilik değil, özgünlük lâzımdır.

2 - Para benzettiyenlerin cezaları ağırdır.

Siiir:

Gece başlarken

Selma'ya:

Akşam.. gözlerinde yalnız unutum,
Yıldızlar yüzüne gözyaşı eler;
İçelim geceyi gel, yudum yudum
Başbaşa düşerken suya gölgeler...

Gözlerde uyuysak geçen bir anı
Ellerim saçında kalsa gücemle..
Sevişen gölgeler sardı her yanı,
Gözlerde söyleşen şarkıyı dinle!..

Bir dudak dolaşsa yüzümden sevgen,
Unutsam başımı böyle dizinde..
Bütün bir geceyi saçımdan örsen,
Ömrümce yaşasam gece içinde...

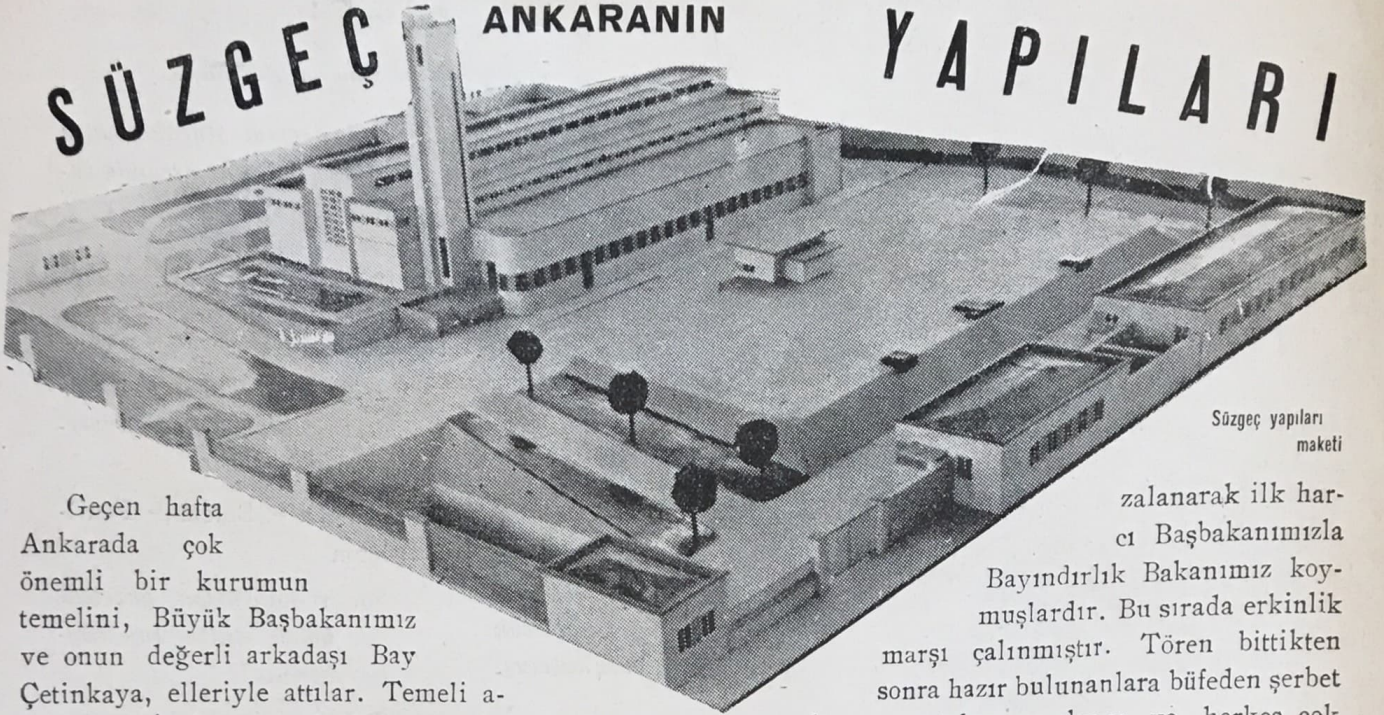
1-2 Haziran 935
GAVSİ OZANSOY

Unutum = nişyan; Gücemle = sitemle;
Sevgen = müşfik.

SÜZGEÇ

ANKARANIN

YAPILARI

Süzgeç yapıları maketi

Geçen hafta Ankara'da çok önemli bir kurumun temelini, Büyük Başbakanımız ve onun değerli arkadaşı Bay Çetinkaya, elleriyle attılar. Temeli atılan kurum, Ankara'ya fizik ve şimik bakımından duru suyu, bol bol verecek olan süzgeç yapılarıdır.

Uzun incelemelerden sonra Çubuk suyunu bir barajın arkasında hapsedip dönecek borularla süzgeçlere getirmek ve oradan Ankara şehrine dağıtmak kararı alındıktan sonra, ilk iş olarak, Çubuk Barajı kurulmuştu. Bu barajın sularını temizledikten sonra şehre koyuvermek için lüzumlu olan üstü kapalı havuz ve depoların temeli de atılmıştır.

Modern Ankara'nın güzelleşip gelişmesini

ve bundan dolayı da bütün ankaralıları da yakından ilgilendiren bu temelatma töreninde, diyebiliriz ki, bütün Ankara hazır bulunmuştur.

Başbakanımız, temel atılacak alana vardıkdan sonra, bir sundurma altında duran kurum maketine doğru gitmiş ve orada suyun nasıl temizlenip nasıl şehre verileceğini anlatan bir uzmanın verdiği izahları Parti Genel Sekreteri Bay Recep Pekerle birlikte dinlemiş ve Kamutayda görüşme konusu olan bayındırlık kanunları dolayısıyla biraz geciken Bay Ali Çetinkaya gelince Bayındırlık Bakanlığı yönetgeri Bay Arif su komisyonu adına söylevini vermiş ve ondan sonra da kurağın temelina konulan anı im-

zalanarak ilk harcı Başbakanımızla

Bayındırlık Bakanımız koymuşlardır. Bu sırada erkinlik marşı çalınmıştır. Tören bittikten sonra hazır bulunanlara büfeden şerbet

ler ve pastalar sunulmuş ve herkes çok değerli, çok hayırlı bir iş için yapılan bu toplantıda bulunmuş olmak şerefini yüreklerinde duyarak sevinçle ayrılmışlardır.

«Su hayattır; su olmayan yerde yaratık yaşayamaz. Tabiğatın en bol hazinesi sudur. Tabiğat suyun tikesini kaybetmez. Yeryüzünü kaplayan su, buğu halinde yükselir; sonra yağmur kar şeklinde yere düşer ve oradan da denizlere kadar yol alır. Bu durmayan devir bütün yaratıkların yaşayışını sağlar....»

Söylevden

Başbakanımız temel atıyor.

Bayındırlık Bakanımız temel atıyor.

Türkiyede ilk KONKUR İPİK Ankarada yapıldı.

Ankarada yapılan ilk konhur ipikten soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru:
Seyircilerden bir grup: BB. Muhlis Erkmen, Şükrü Saraç, Cemil Uybadın;
konkurdan sonra; kadın üyelerden biri atlarken; üye ve talebeler atlarlarken.

Ankarada ilk sivil Konkur İpiki Türkiye Atlı Spor Kulübü yapmıştır. Konkuru görmek üzere Başbakan, Tarım Bakanı Bay Muhlis Erkmenle öteki bakanlarımız ve Kordiplomatikler ve Ankaranın birçok kibar halkı gelmişlerdir. Konkura iki binden fazla seyirci gelmiştir.

Halkımız bu konkurdan büyük bir zevk duymuştur. Bilhassa gençliği ata binmeye daha hevesli yapmak arzusuyla bu gibi konkurların sık sık tekrarı düşünülmektedir.

Yol notları:

Batıdan Doğuya doğru ..

Yazan: Ş.Z. Karaçay

IV

Adanadan ilerilere...

Bütün gece sanki bir hamamın terleme taşında yatmış gibi terledim ve uyku gözlerime uğramadı. Yılın en sıcak bu günlerinde Adanada deliksiz uyku çekenlere ne mutlu..

Tan yeri ağaralı daha çok olmadı; ben günün bu er vaktinde ufak el çantamla sokak-tayım. Adanada da, Ankara merkez olan, bayındırlık izleri gözlere çarpıyor. İki medeniyetin sanki dirsekleştiğini görmek, burada pek mümkün: bakıyorsunuz saman ve çamurun birleşerek ortaya çıkardığı köhne bir izbenin yanbaşıda beton-dan bir yapı. Türk ulusunun teklerince yapılan bu yapıların onaylanacak standarize bir tipe göre başarılması gelecekte türeyecek bir alay çirkinliklere yol keseceğinden her halde hepimiz için bir istek ve dilek olmalıdır.

Akdenizden elli kilometre uzaklıkta Seyhan suyunun kıyılarında olan bu şarımız, bu gün hem tarım ve tecim, hem de endüstri bakımından ileri yerlerimiz arasında bulunuyor. Bir sürü fabrika bacalarıyla Batının endüstri alanlarını çok andıran bu güzel yer, denebilir ki, acunun en verimli toprağına sahiptir. Eğer, geçelerde olan bataklıklar kurutularak su yolları biçime konsa Adananın Mısırı bile geçeceği öne sürülmüş ve bugün bile sürülebilen bir davadır. Türkiyede milyoner yetiştiren yer azdır, fakat Adanada birkaç milyoner yurddaşın

yetişmesi gözönüne alınacak olursa, Osman oğullarının elimize bakımsız bıraktıkları bu ilin kapitüler rejimine rağmen, tabiatın insan gücüne ne kadar yardımcı olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Adanada, boyu 300 metreyi bulan 21 gözlü bir köprü vardır. Ramazan oğullarından kalan büyük bir camisi, yeni yapılan parkları, birçok pamuk fabrikaları ve gündelik gazetelerle bu yer, demiryolu durağından şarın içine kaçar uzanan güzel ve modern asfalt yolu ile görülmeye değer bir yurd köşesidir.

Güneş kızgın ışıklarını, yüzlerce yapıların arasından, damların üstünden aşarak vuruyor. Havada gezen kara sinekler sabahın bu nispeten serin vaktinde kendilerine yem arıyorlar. Daha kepenkleri yeni açılan bir kahvenin oldukça temizimsi bir masası başında dönen bir kafa ile gelen geçene bakıyor ve akşamdan ısmarladığım otomobili bekliyorum. Niyetim bu gün Ceyhan kazasına kadar otomobille giderek oradan Toros ekspresine binmek. Gelen geçene dikkatle bakınca, Adanalıların, yakıcı güneşin tesirile olacak, Ortaanadolululardan bir hayli esmer oldukları anlaşılıyor. Konuşulan Türkçede de bir çok Arapça sözlerin bulunuşu Arabistana komşu olduğumuzu gösteriyor.

Gelen otomobille kahveden uzaklaşıyoruz. Araba şarın muntazam ve düzgün yollarını bir nefeste bitirerek, eğri büğrű arnavut kaldırımları üzerinde sekmeye başladı. Berbat mahalleleri, kapkara suratlı evleri geçiyoruz; bu yıkık evlerden birinin önünden geçerken sırtında entarisi, ak sakallı bir

ihtiyar evinin eşğinde bağdaş kurmuş geçen otomobilimize bakıyor ve somurtuyor. Zavallı çünkü soyun bugüne uyamamış kara yazılı insanığ.. Hiç şüphe etmiyorum: Biz, nasıl bugünü kavrayamamış adamların geri düşüncüleri karşısında üzüntüye kendimizi kaptırıyorsak, onlar da bize karşı aynı duyguyu taşıyorlar. Bu zavallılar otomobil ve motör gürültüsünden nasıl keyflerinin kaçtığını duyuyorlarsa, artık sokağa entarile çıkamamaktan, gece yarılarında kadar ramazanlarda ertesi günün ödevini akıllarına bile getirmeksizin, dolaşmak imkânını kaybettiklerinden, o nisbette rahatsız oluyorlar. Geçen ve göçen bu soyla aramızda yeni yazı ile eski yazı, fesle şapka, kağıt ile otomobil arasındaki ayrılıklar kadar başkalık var.

Bilmem bir nerede, anlatmışlardı: Hicaz demiryolu yapılırken bir zengine yardım istemek için gitmişler ve bu alanda bir hayli da dil dökmüşler. Adamcağız ne denmişse aldırış etmemiş, en son; sabrı tükenen birisi: — Hacı efendi, demiş, bu iş sevaplı bir iştir. Bak bu gün hacca gitmek için en az iki ay deve sırtında kızgın çöller geçeceksin, halbuki yapmak istediğimiz bu demiryolu sayesinde bu yolu rahatça üç günde kesebileceksin.

Yaşlı adam biraz şaşkın ve biraz da kızgın sormuş: — Ne dedin? Üç günde mi? Ya ben geriye kalan seksen yedi günü ne yapacağım?

İşte dünün gömülen anlayımı budur. Bugünün gencine bunu anlatmak güldürmiye yararken, geçmiş günlerde ileri düşünen insanların çektikleri bin bir acıyı minnetle anmamak elden gelmiyor.

Otomobil kara, âdeta yağlı

bir toprak üzerinde ve bir şose-
den artık kalan egeri bûğrû bir
yol üzerinde sarsıntı içinde yol
alıyor. Bir müddet sonra, önü-
müze iki dere gibi bu yerin
arasında yakıntı ve virane çıktı.
Elimdeki haritaya bakıyorum:
Burası Misis.

Misiste bugün bir kaç ev-
vele geçmişe karışan bir şar ar-
tığından başka bir şey yok. Ar-
dı arası gelmiyen savaşılar, düş-
man ayaklarının buradan sökül-
mesi; bu verimli toprak üzerin-
deki güzel Misisi kül yığını
haline sokmuş. Otomobilimiz
burada radyatörüne su tazele-
dikten sonra bir toz bulutu ta-
rafından uğurlanarak Ceyhana
doğru yola koyuluyor. Ceyhana
erişebilmek için daha bir hayli
toz yutmak, sarsıntılarla sersem-
lemek ve Tanrının aman bil-
mez sığağıyla kavrulmak ge-
rekli oldu. Sağda sola geçmiş
yüzyılların sayısız bayındırlık
izlerini taşıyan geniş bir ova-
yıda geçtikten sonra, Ceyhan
kazasının tüten fabrika bacala-
rını görüyoruz. Fakat buraya
erişmek için de bir hayli sab-
retmek gerek. Şimdi demir yo-
lu durağını geçiyoruz. Saat
onbir.. Ceyhanın sokaklarında-
yız.

Çarşıda oldukça düzgün dük-
kânlar ve alış verişle meşgul
bir çok insan ve kılmama
göze çarpıyor. Tarımla tecimin
büyük alanı vardırki bunu bir
yazıcının gereği gibi anlatması
zordur sanırım. Bu düşman ka-
ra sinek adını taşı. Ama sizin
ve benim 'bildiğimiz gibi bir
kara sinek değildir. Ceyhana
musallat olan şey. Bulut halin-
de meyvadın gübreyle, gübre-
den açık lağıma ve oradan göz-
lere üşüşen bu pis mahlûkların
otomobilin önündeki cama çarp-
maları adeta yolu kakıyacak de-
recede.. Bu kanatlı düşmanları

besliye iklimin sıcaklığında baş-
ka kimbilir daha ne kadar se-
bebler vardır; ben bunları bu-
rada saymıyacağım ancak, do-
ğan güne, yeni doğan yavru-
suna bir daha bakmamak üzere
kapanan trahomlu gözlerin sa-
yısını yalnız Tanrı ile Sağlık
bakanımız bilir derken, sokakta
çıplak ayaklarıyla dolaşan beş
yaşındaki bir yavrunun oynı-
yan arkadaşlarına doğru çevir-
diği oyuk gözleriyle büyük bo-
yun karşısında, başımı eğmeden
geçemiyorum...

Yeni yapılmış, daha çam
kokusunu yitirmemiş tahta bir
tarasın üzerinde öğle yemeğini
doktor Suni ile yiyoruz. Kar-
şılarda göklere doğru boy ve-
ren Yılan kalesinin tepelerin-
den beyaz pamuk gibi bulutlar
geçiyor. Günün bu sıcak saa-
tinde temiz, beyaz ve kolalı ör-
tülü bir yemek masası brşında
yenen hafif bir yemekle buzlu
bir sudan daha tatlı ne olabilir?

Doktor arkadaşım pek gene-
tir. Bayaniyle burada bir yıla
yakın bir zamandanberi yaşı-
yorlar. Yüksek okulunu bitiren
bu Türk genci bütün arkadaş-
ları gibi yurdunu içten seven
brir çocuk. Ne tropikal sıcak,
ne kara sinek bulutları ne de
yorgunluk onu tedigin etmiyor.
Hatta kara taşı sürülen bir bı-
çak gibi o her didinme ile ge-
çen günün gecesinde kendini
daha keskin daha işe hazır bu-
luyor. Gün oluyor ki (bu nok-
taları oranın fakir yerlerinden
almışımıdır) onu belki on defa
- Sen kurtar - diye umutsuz bir
hastanın başına çağırıyorlar,
gün oluyor ki bir elinde ilâç
şişesi öbür elinde derece bir
yavrunun başında geceliyor. Bu
genç doktor, soyuna yakışan bir
insan olduğunu düşmüşlerden
para almamak, hatta cebinden

eczaneye derman için para ver-
mek ve hele işten hiç yılma-
makla isbat ediyor. Bunu ken-
disine söyledikleri zaman ya
başını mahcub ve sıkılğan bir
genc kız gibi eğerek susuyor,
yahut o da pey sıkıştırırlarsa:
«Ben ne yapıyorum ki? diyor,
İnönü, Sakaryada kanlarının
bu toprağa akıtanların yanında
ben neyim ki?»

Evet.. o ne ki?

Biz neyiz ki?

Ah.. herkes delikanlım se-
nin gibi:

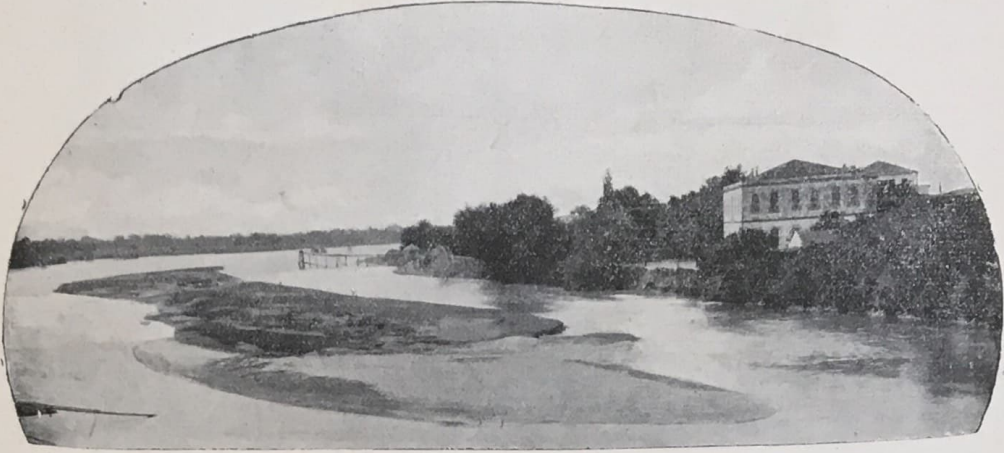
— Biz neyiz ki? diye dü-
şünebilse....

saat 14 Toros Ekspresinde-
yim. Buna teren değil de, şöy-
le portatif fırın desek galiba
daha yerinde olacak. Kompar-
tımanda üç kişiyiz: Size bu yol-
culuk bir hayli enteresan oldu-
ğu için yol arkadaşlarımı sırası-
yla prezonte edeyim:

..... İlbayı Bay bir,
Şamdan İstanbula Türk kıızıyla
evlenmek için gelen Elhac Sey-
yid Miftah efendi Nadar, iki
Nadar, iki ve bir de ben, üç.

İlbayı Bay yataklı va-
gonda yer bulamadığından, El-
hac Seyyid Miftah efendi Na-
dar, yataklı vagonun ne oldu-
ğunu bilmediğinde ve bu sa-
tırları yazanında akçası bol ol-
madığından bu vagonadırlar.

İlbayını bir köşeye bırakı-
yım. Size Seyyid Miftah efen-
diyi yakından tanıdıktan sonra,
aramızda geçen sözleri buraya
geçireyim: Besli ve yağlı iri
bir göğde, belde kırmızı dallı
bir kuşak, Tanrının bu sıcak
gününde sırtta lata bozması ka-
lın bir palto, başta sarı dallı
bir sarıkla mavi püsküllü bir
fes, lenin rengi meşin, gözler
kaçanağı ve cerahatli, tırnak-
larının arası bir şişe mürekke-
be yetecek kadar siyah bir mad-

de ile dolu. İşte İstanbul'a Türk kızı almıya giden zat. Seyyid Miftah efendiye İlbay'ı yüz vermediğinden bana dönüyor ve kötü bir Türkçe ile; öteden beriden söz açtıktan sonra, yolculuk sebebini sormam üzerine biraz kırıldıktan sonra galib bir

bara var şok, rahat tamam, eh ne yaparsın? İhtiyaj..

—

— Laken İstanbul kızları nazek, sonra yani efendim hebsi ebyad...

—

— Şimdi benimle beraber

Seyyid Miftah memnun, sevinc içinde. Bu talihsiz Türk kızının gözönüne getirerek ö-komsal şartalara lânet ediyorum.

Saat 17 trenimiz Fevzipaşa-ya vardı. Buradan Malatyaya doğru uzanan yeni bir demiryo-

kumandan gibi anlatmaya başlıyor. O anlattıkça ben soruyorum ve şunları dinliyorum.

— İstanbul'a izdivac için geldim.

—

— Şamda iki aile var, üç dört şojuk.. laken elhamdülillâh

değil, cihaz için İstanbul'da kaldı, bir ay sonra gelecek validesile.

—

— Rengi şok ebyad (beyaz), kamet mevzun, (Saçını gösterecek) şı'ır misl dehab.

— ? ? ? ? ?

lu kolu var. Birazdan, İslâhiyeyi geçerek cenup sınırlarımızı ve buradaki gariplikleri göstereceğiz.

Kampana sesleri, trenin düdüğü....

Bir vadiyi geçiyoruz....

— Bitmedi —

Adana şarının ve coşkun Seyhanın üçgüzel görünüşü

Yeni Kültür Bakanımız Bay Saffet Arıkan

B. Abidin Özmenin Birinci Genel İspekterliğe tayini üzerine Kültür Bakanlığına Erzincan sayı-
vı B. Saffet Arıkan seçilmiştir. Uzun yıllar Kültür
ve Halk Partisi işlerinde. temiz bir aklıyla çalışan
B. Saffet Arıkana bu yeni ödevinde yücelikler
dileriz.

Yeni bakan, kendisini kutlayan bakanlık ileri
gelenlerine:

«— Büyüklerimizden aldığım emir üzerine Kül-
tür bakanlığına geldim. Yapacağımız umumî pro-
gram üzerinde çalışacağım» demiştir.

Daha sonra kendisini kutlayan gazete aytarla-
rına da:

«— Büyük şeften aldığım emir üzerine Kültür
bakanlığına geldim. Henüz bakanlık erkânıyla ta-
nıştım. Tebrikinize teşekkür ederim. Gene görüşü-
rüz» demiştir.

Eski bakan B. Abidin Özmen bakanlık ileri
gelenlerine sağcamış ve kendilerine:

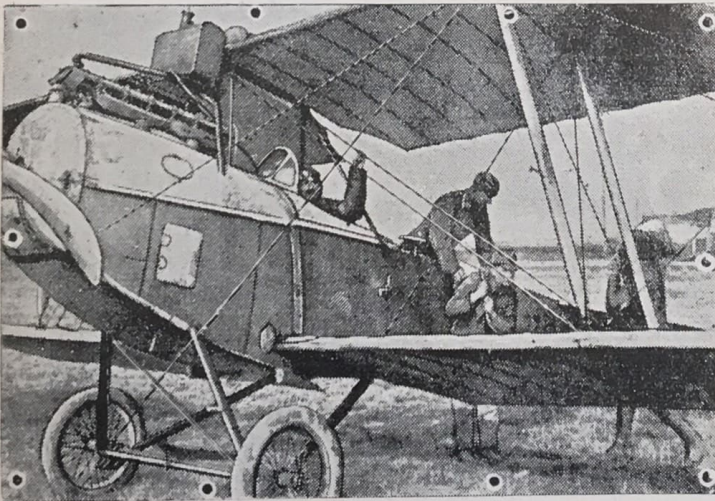
«— Kültürümüz ilerliyor. Bu hususta yapılması
lâzım gelen bir çok işler vardır. Bu işler daha iyi
gider, ben de iyi gittiğini görürsem memnun olu-
rum ve her geldikçe sizleri de ziyaret ederim»
demiştir.

Bakanlıktan ayrılacağı sırada kendisini gören
gazete aytarlarına da:

«— Birinci Umumî Müfettişliğe tayin edildim.
İki üç güne kadar İstanbul'a hareket edeceğim.
Orada hususi işlerimi gördükten sonra yeni vazi-
femin başına gideceğim» demiştir.

Avrupada şarlar arasında uçak postaları..

Avrupanın birçok büyük şarları arasında, birkaç yıldanberi yolcu ve eşya taşımak için uçak postaları vardır. Son yıllarda bunların daha da çoğaldığını işitiyoruz. Uçak postaları bilhassa çabukluğuyla, ekonomi alanında daha değerli sayılmaktadır. Acunun her yerinde hem savaş ve hem de iç ve dış yolculukları için fazlaca uçaklar hazırlanmaktadır. Yukarıdaki resimlerde, mektupların bile bu son yıllarda uçaklar vasıtasıyla gönderildiği görülmektedir.

Bizde de yarının savaşları için, havalarımızda egemen olmağımız için yüzlerce uçak alınması hususunda bütün yurddaşlar, güçlerine göre yardımda bulunuyorlar ve bulunacaklardır.

Kültür notları:

Galatasaray Lisesi Tarihçesi

Yazan: Ferruh Dereli

II

Mamafih Mektei sultani talebesi gittikçe artmaktaydı. İki seneden az bir zamanda teşebbüs muvaffakiyetle neticelendi. 1869 senesi birinci kânunda mektebin 622 talebesi vardı. Bina müsaid olsaydı talebe adedi artacağı muhakkaktı. Bu 623 talebe şu suretle taksim edilmişti :

277 müslüman, 91 ermeni, 28 ermeni katolik, 85 rum, 65 katolik lâtin, 29 müsevi, 40 bulgar, 7 protestan...

Devleti Osmaninin tarihi islâhâtı.
Enkelhard

1870 «1286 hicrî» de mektebin 20 muallimi, 10 muidi ve 502 talebesi vardı. Galatasarayın ilk talebeinden olan B. Abdürrahman Şeref merhum mektebin ellinci senesi münasebetiyle neşrolunan risalede «küşaddan on gün sonra 224 üncü talebe olarak kaydedildiğini, çok geçmeden talebe adedinin beşyüzü bulduğunu» yazıyor...

MEKTEBİ SULTANİ nin açılışı hakkında mektebin ilk müdürü M. De SALVE in bir makalesi [1].

Galatasaray Sultanisinin ilk müdürü M. De Salve mektebin açılışı hakkında 15 Birinciteşrin 1874 tarihli «Revue de deux Mondes» mecmuasında :

— Türkiyede tedrisat - G.S. Mektebi Sultanisi - isimli uzun bir makale neşretmiştir. Bu makale maarif tarihimizin ehem-

miyetli bir noktasına temas ediyor.

M. De Salve makalesinin birinci kısmında maarifimizin ufak bir tarihçesini yaptıktan sonra G. S. mektebi sultanisinin tesisinden evvelki mekteplerimiz hakkında malûmat veriyor. Bundan sonra müslümanların, muhtelif unsurların, aksine olarak, iptidai ve âli tahsil arasında mutavassıt bir orta mektepten mahrum olduklarını izah ediyor.

Muharrir bundan sonra makalesinin ikinci kısmını teşkil eden G. S. sultanisinin açılışı bahsine geçiyor:

«..... Verilen izahattan anlaşılıyor ki hristiyanlarla, müsevilerde tedrisi tâli teşkil etmiştir. Türklere gelince, iptidai tahsili, mahalle mektepleriyle rüşdiye mekteplerinde, âli tahsilde medreselerde diğer âli mekteplerde gösterilmektedir. İptidai tahsilini bitiren talebe için orta ve lise mevcut değildir. Daha doğrusu 1868 tarihine kadar mevcut değildi. Bu şayanı teessüf boşluk milletin seviyesini indiriyor ve hizmeti umumiye dahil olanların iktidarsız veya kâfi derecede hazırlanmamış olmalarını mucib oluyordu. Bu hale nihayet vermek için, büyük masraflarla Pariste 40 Osmanlı talebesi bulunduruyordu. Bunlar orada kıymetli muallimlerden ders alıyor sonra Türkiyeye avdet ediyorlardı Maatteessüf teşkilâtındaki noksandan dolayı bu «Paris Mektebi Osmanisi» kendinden beklenen neticeleri vermedi, ve lâğvedilmiye mecburiyet hasıl oldu.

Bu şerait dairesinde çocuklar, ailelerinin nezareti altında tahsillerini bitireceklerdi. Fakat iyi terbiye görmüş bir insan için lâzım olan, edebî ve fennî

malûmatı verecek mektepler açmaya lüzum vardı.

Beyoğlunda, Boğaza nazır, kışla olarak yapılmış olan Galatasarayın güzel binası, ilk tecrübe için münasib görüldü. Vilâyetlerde açılacak liselere örnek olmak üzere orada bir Nümune lisesi açılması kararlaştırıldı.

— Galatasaray lisesini 3 se neden fazla bir müddet idare ettim. Bu vaziyetim bana fevkalade itiyatla konuşmamı, amir olmakla beraber bir çok tetkikatta bulunmama fırsat verdi. Faydalı ve iyi gördüğüm her şeyi bitarafane söyliyeceğim. Şarkta terakkinin tevsii için uzun zamanlar gayretlerini birleştirmiş olan sadrazam Ali ve hariciye nazırı Fuat paşalar 1868 senesi ilk aylarında M. Bourrée ile katî surette itilâf etmişler, ve yeni müessesenin dayanacağı esasları aralarında kararlaştırmışlardı. Hükûmet, müslümanlar gregoryen ermeniler, rumlar, bulgarlar, ermeni katolikler, lâtin katolikler ve müseviler için 150 meccani talebe tahsisatı verdi. Meccanen girmek hakkı yalnız Osmanlı tabasına mahsustu. Fakat ücret vermek şartı ile bilâtefrîk herkes mektebe girebilirdi. Hükûmetin verdiği 400.000 franklık tahsisat binanın mektebe çevrilmesine, lâzım olan eşyanın ve fennî kolleksiyonların satın alınmasına tahsis edildi. Bundan başka lisenin adi masrafı için senevi 500.000 frank kadar tahsisatı vardı. Sonraları bu tahsisatın çokluğundan bahisle acı acı şikâyet edenler oldu. Mektepte bir talebeye isabet eden masrafın vasatî miktarı, gerek bizim Fransadaki liselerimiz ve gerek Paristeki Osmanlı mektebi talebesine tahsis edilen masraftan daha az bulunuyordu. Hakikatte ise bu

[1] M. De Salve, bu makaleyi, bir ihtilâfı nazar üzerine istifasını vererek memleketine gittikten sonra yazmıştır.

müessese hükûmete diğer âli mekteplerden daha az yük oluyordu.

Mektepte tedrisat Fransızca olarak, ve edebiyat, tarih, coğrafya, riyaziye tabii ilimleri ihtiva edecekti. Türkçe arabî ve farisî ayrıca okutulacaktı. Yunanca ve lâtince dersleri «İştikakâtı fenniye» nin anlaşılması için kolaylaştırılacaktı. Yunanca talebenin büyük bir kısmı için hergünkü muamelâtında istifadei mucib olarak, lâtincede islâm ırkına mensub talebeyi bilhassa alâkadar edecekti. Şark lisanlarının Osmanlı muallimleri tarafından okutulması kararlaştırıldı. Müslüman talebeye namaz kıldırmak için bir imam tayin edilmiştir. Prensiplerinde ve teşkilâtında bu kadar serbestlik olan bir müessesenin dahilinde ve haricinde maruz kaldığı muhalefet ve şikâyet hakkında tam bir fikir edinmek müşküldür. İmparatorluğa birlik ve kuvvet verecek her teçebbüsü teşvike, tabiatile pek az mütemayil olan rumlar, lisanlarına pek az bir zaman tahsis edilmiş olmasından şikâyet ediyor, hiç memnun görünmüyorlardı. Kısmen İspanyol oldukları halde engizisyon tarafından memleketlerinden tard ve tabandan çıkarılmış olan müsevilerde, vaktile kendilerini zarara uğratmış olan dinî muhafazakârlık dolayısıyla çocuklarını bir hıristiyan tarafından idare edilen bir islâm müessesesine vermekte tereddüd ediyorlardı. En az mutaassıpları dindarlarına müsevî dinine göre hazırlanmış hususî bir gıda verilmesini istiyorlardı. Bu ise, bin türlü müşkilât çıkararak, prensip olarak tesis edilmek istenilen «birliği» daha başlangıçta bozuyordu.

Katolikler de memlekette

müntehiş bilumum dinlere mensub unsurları yanyana toplıyan ve hepsine aynı himayeyi gösteren bir müesseseye kolaylık göstermekten çekiniyor, ve muhtelif ırkların bir arada bulunması gûya katolik çocuklarının ahlâkına tesir edeceğinden korkuyorlardı. Halbuki mektebin ilk iki senesinde fena hareketlerinden dolayı tard edilen katolik talebenin adedi diğer dinlere mensub talebenin miktarından beş defa fazlaydı.

Ecnebi hükûmetlerde bu müesseseye karşı lâkayd kalmıyarak her vesile ile ona karşı sünniyetlerini gösterdiler. Bazıları açılan mektebin onların istikbaleki tasavvurlarını akim bırakacağından, bazıları da Fransanın mektepte mühim bir rolü bulunduğundan kuşkulanıyorlardı.

Bu kadar müşkilâta ve halkın mektebe karşı alacağı vaziyetin şüpheli olmasına rağmen Mektebi Sultani 1 Eylül 1868 tarihinde açıldı. Ve daha ilk günlerinde talebesinin adedi 341 i buldu.

Talebeden 240 ı Fransızçayı hiç bilmiyorlardı. 60 ı biraz okuyup yazabiliyor, fakat anlamıyorlardı. Yalnız 40 ı Fransızçayı oldukça biliyorlardı. Lise açılır rçılmaz, idare evvelce tahmini mümkün olmtyan bir takım müşkilât arasında kaldı. Bunlardan bazılarını sayarsam, bu hususta bir fikir verebilir:

Kuranıkerim müslüman için günde müteaddid defalar abdest almayı emrettiği gibi bazı ahvalde de hamamı mecbur tutar. Diğer taraftan ramazan ayında gündüzün islâmlara her türlü yemek ve içmek memnudur. Ramazan vakti de seneye göre değişir. İstanbulda vaktin hesabı Garbteki gibi değildir. Türkler gurubu saat olarak kulla-

nırlar. Hıristiyanla da daha garbî takvimi kabul etmemişlerdir. Türklerin tatil günü cuma, müsevilerinki cumartesi, hıristiyanlarınki pazar günüdür. Resmî ve dinî bayram ve yurgünleri ne muhtelif milletlerde ne de milletin muhtelif mezheplerinde bir değildir. Gıda itibariyle de Türkün, hıristiyan ve müsevilerin itiyatları pek muhtelifdir.

Bu gayri müsaid şeraite rağmen lisenin mevcudu süratle çoğaldı. Mektebin açılmasından bir ay sonra talebenin miktarı 403 e ve o senenin nihayetine doğru 530 a çıktı. Bir sene sonra bu miktar 640 ı buldu. Çoğalmasının gittikçe artacağı ümid ediyordu.

Böylece ilerlerken Beyoğlunun mühim bir kısmını tahrip ettikten sonra, kapılarımızın önünde sönen 5 Haziran 1870 tarihindeki müthiş yangın lisenin mesud hayatına son verdi. Bir kaç gün sonra Prusya harbi başladı. Bu muharebe hatıra gelmiyen müşkilâtı meydana çıkardı, müessesenin mukadderatını değiştirdi, ve tasavvur edilen plânları altüst etti.

Bu senenin son aylarında Türklerin, Fransızlar hakkındaki hislerinde derin bir değişiklik görüldü. Evvelki satvetimizin nüfuzu, artık himaye ettiğimiz müesseseleri koruyamıyordu.

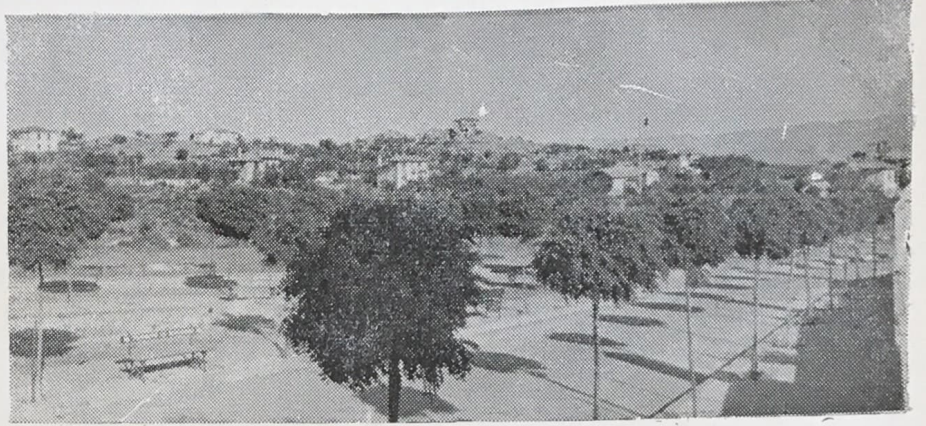
Ali paşa tarafından himaye olan Galatasaray lisesi birmüddet mukavemet gösterdi. Fakat sadet rüzgârı, artık yelkenlerini şişirmiyordu. Bazi aile babaları çocuklarını oradan çektiler. 1870-1871 senesinde mektep talebesinin vasatî miktarı 569 a indi. Bu şeraid dairesinde bu miktarı muhafaza edebilmiş olması şayana hayrettir.

ANKARANIN

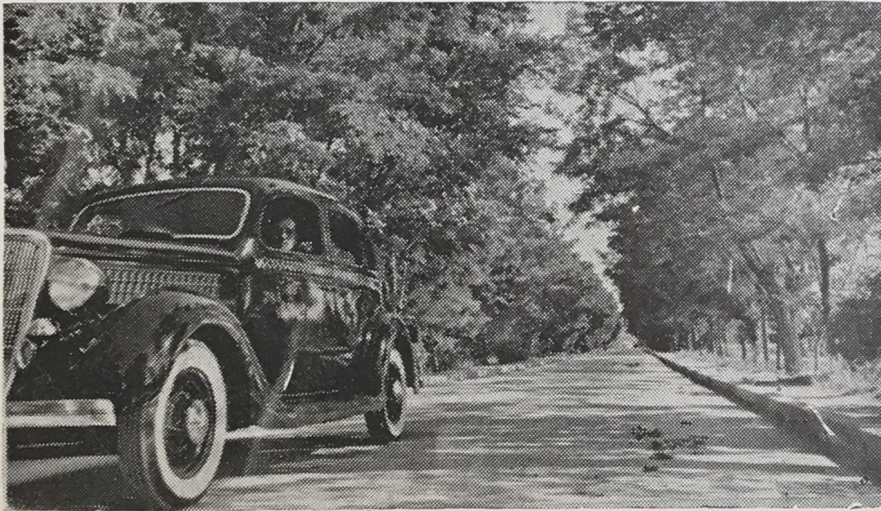
Bağlar ve bahçeler arasında,

Yazın Ankarada oturanların ağzından düşmiyen bir söz vardır: Azad gününün nerede geçirmeli? Bu sözü dillerine dolaşmış olan Ankarayı dolaşıp öğrenmemiş ve daha doğrusu, onu çalıştıkları yerlerle evlerinin arasındaki sokaklara sığdırmış olanlardır. Ankara ne bu kadar küçük, ne de bu kadar eğlencesizdir.

Ancak, bir su başı, bir ağaç altı artık modern Ankara'ya yetmemektedir. Azat günü, yahut akşam üstü işinden çıktıktan sonra gezip gö-

Keçiörenin köşkleri

Keçiörene giden gölgeli yol

turkishliterature.net

Keçiören köy gazinosu, Avrupanın herhangi bir tarafındaki her hangi bir köy gazinosundan üstün olduğunu haklı bir sav olarak ileri sürebilir.

Yalnız, gazinosundan önce, bilmeyenlere, biraz Keçiöreni anlatalım.

Keçiören, Ankara şehrinin kuzeyinde, fakat kuzey rüzgârlarını kapıyan tepelerle çevrilmiş bağlar ve bahçeler arasında, çok şirin bir yazlıktır. Keçiörene altı buçuk kilometrelik asfalt bir şosadan gidilir; bu şosanın tarım enstitüleri önüne rastlayan büyük bir kısmı Ankaranın en gölgeli yoludur. Ankara yakın-

receği yerlerin hoş görülü, içeceği bir fincan kafenin temiz, bir bardak biranın soğuk olmasını ve bu bir fincan kahveyi veya bir bardan birayı kirsiz örtülü bir masanın başında ve rahat bir kanapeye oturup içmek istiyorlar.

İşte Ankarada böyle yerler azdır.

Fakat Ankaranın çok olmayan böyle yerlerini, Ankarayı sevenler ve iyice tanımayanlara sevdirmek ödevini de, istiyen istiyen üzerlerine almış olanlar, bir tane daha ilâve etmişlerdir. Bahsettığımız bu yer, Keçiören kulübünün köy gazinosudur.

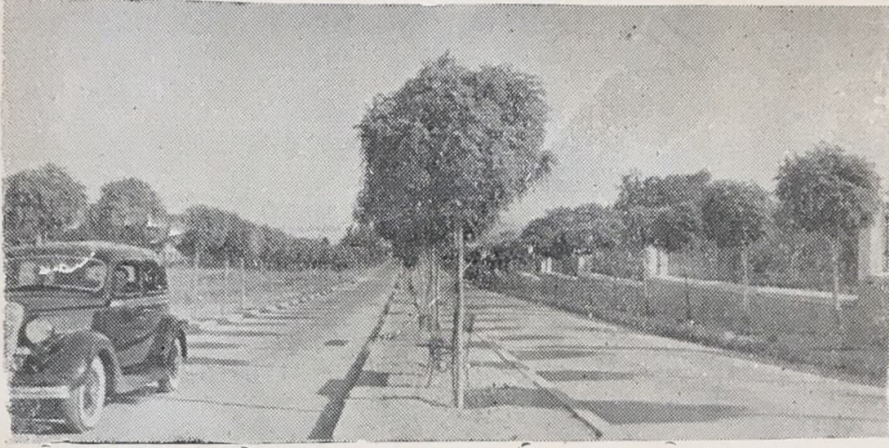

Keçiören gazinosunun dışı

KEÇİÖRENİ

çok şirin bir yazlıktır.

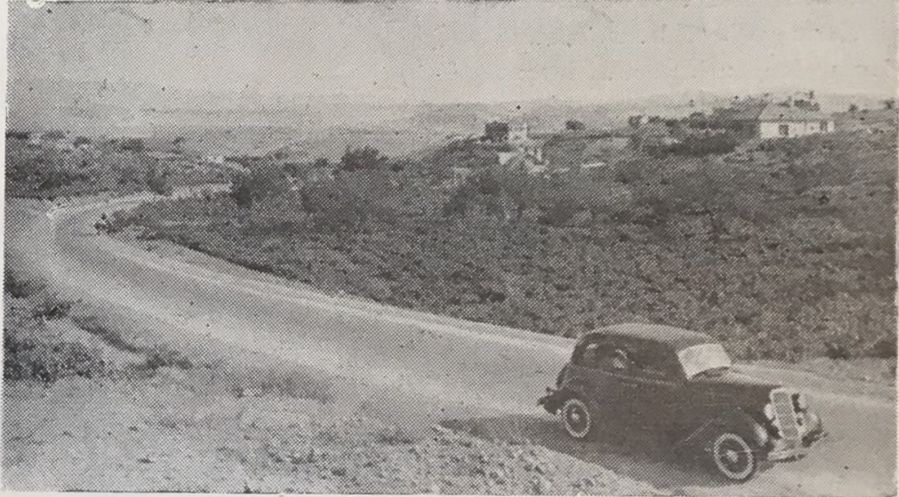
- Ulus'tan -

Keçiörenin güzel yolu

larında bir sanatoryom kurmak için yapılan araştırmalar sonunda bu işe en uygun yerin Keçiören olduğu anlaşılmıştır. Gündüz, Keçiören tepelikleri üzerinde hafif rüzgârlar eksik olmaz, gece, serindir ve bütün Ankaranın ışıklarına yüksekte bakan doyulmaz bir güzelliği vardır.

İşte yeşillikler içinde, onların tatlı kokularını ciğerlerine doldurarak yaz günlerini, yaz gecelerini rahatça geçirmek isteyenler, masa başında hareketsiz kalan kanlarını, yumuşak iniş ve çıkışlı tepelerde gezerek, harekete getirdikten sonra, şık bir salonda bir çay içmeği zevkli bulanlar Keçiörene gidebilir ve orada,

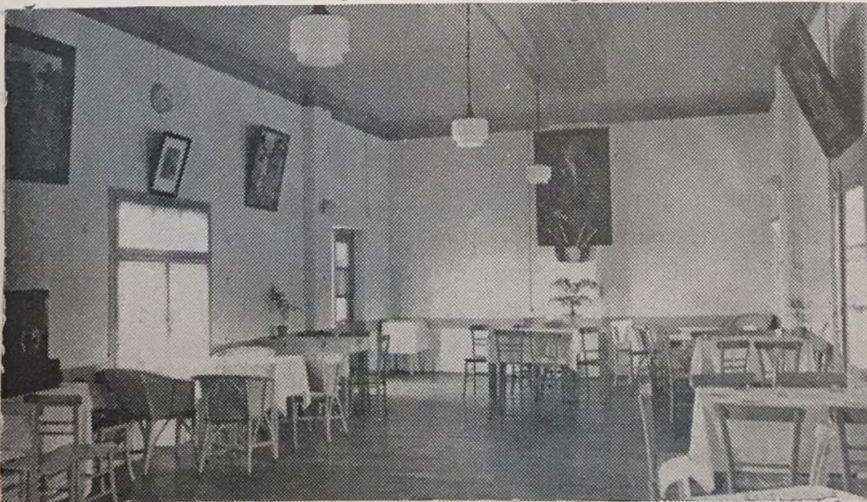

Keçiörenin görünüşü ve asfalt caddesi

yorsanız öğle azadının iki saatını gazinoda geçirin: soğuk bira, kuzu söğüşü, taze beyirler, mevsim yemişleri, geniş ve güzel bir görü... Başınız yoruldu; akşam işinizden çıkınca Keçiörene fırlayın, köyde dolaşın, kızlarpınarına çıkın, Ankarayı seyredin. Sonra akşam yemeğinizi gazinoda yiyip, radyoyu açın, çoluğunuzla, çocuğunuzla, bütün telsiz istasyonlarını dinleyin. Dans seviyorsanız gramofon emrinize hazırdır seçme plâkları çevirip eğlenin.

Ankaranın bu eşsiz köşesini anlatmak neye yarar? İlk fırsatta gidip kendi gözlerinizle görün; Keçiöreni çok seveceksiniz, ondan ayrılmak istemeyeceksiniz.

N. B.

Keçiören gazinosunun içi

Uyanışın Romanı: 2

KLOD GÖ

VICTOR HUGO
Ferit Namık

Biraz evvel atelyeler müdüründen bahsetmiştik. Mahpusların nefret ettikleri bu adam, onları kendisine itaat ettirmek için ekseriya Klod Gönün yardımına mecbur kalıyordu. Ne zaman bir isyan veya bir patırdının önünü almağa muvafak olsa, daima, Klod Gönün sıfatsız selâhiyeti müdürün resmî selâhiyetine müessir oluyor ve ona çok yardımı dokunuyordu. Filhakika, mahpusları zapt edebilmek için Klodun on sözü on jandarmaya bedeldi. O, müdüre karşı olan bu hizmetini birçok defalar yapmıştı.

Bütün bu hizmetlere mukabil müdür de, samimî bir şekilde, hissiyatını hiç belli ettirmeksizin ondan nefret ediyor ve bu hırsızı kıskanıyordu. Kalbinin derinliğinde Kloda karşı gizli, hasut ve gayrikabili teskin bir kin vardı ki, bu da, hadise hükümdarına karşı kanun hükümdarının kinyidi. İşte bu kin her şeyden beterdır.

Klod Albeni çok seviyordu; müdürü düşündüğü yoktu bile...

Bir sabah, mahkûmların yatakaneden çıkarak atelyeye girdikleri bir sırada, gardiyanlardan biri, kendisini müdürün istediğini haber vererek, Klodun yanında bulunan Albeni çağırırdı.

Klod:

— Senden ne istiyorlar? diye sordu.

Alben cevap verdi:

— Bilmiyorum.

Gardiyan Albeni götürmüştü.

Sabah vakti geçti. Alben atelyeye dönmedi. Yemek vakti

gelince, Klod, Albeni avluda bulacağını düşündü. Avluda yoktu. Atelyeye girildi; Alben atelyede de görünmedi. Bütün gün böylece geçti. Akşamleyin, mahpuslar yatakanelerine sevk edilirlerken, Klod gözleriyle Albeni arıyor ve onu hiçbir yerde göremiyordu. O esnada çok ızdırap çektiği anlaşıyordu; zira o ana kadar yapmadığı bir şeyi yapmış, bir gardiyana söz söylemek ihtiyacını hissetmişti:

— Acaba Alben hasta mı?

Gardiyan cevap vermişti:

— Hayır.

— O halde nerede? Bugün hiç görünmedi?

Anahtarları taşıyan bu gardiyan dalgınlıkla ağzından kaçırmıştı:

— Başka hapsevine naklettiler de...

Gardiyanın bu cevabı, Klodun yanan bir şamdanı tutan elini hafifçe titretiyor ve sükunetle tekrar soruyordu:

— Bu emri kim verdi?

— M. D.

Atelyeler müdürünün hapsevindeki ismi M. D. olarak zikrediliyordu.

Ertesi gün de, müteakip günler gibi, Albensiz geçti.

Akşam üzerleri, işlerin tatil saatinde, müdür M. D., atelye içindeki mutad dolaşmasını yapıyordu. Bir akşam, onun gene geldiğini ta uzaktan gören Klod, Klervo hapsevinin kendisine vermiş olduğu gri renkteki hazin iş caketinin önünü ilikledi, kalın yünden yapılmış külâhını çıkardı ve oturduğu sıranın önünden müdürün geçmesini bekliyerek, külâh elinde, ayakta durdu. Müdür geçti:

— Mösyö, diye seslendi.

Müdür durdu ve yarı döndü.

— Mösyö, Albenin başka tarafa nakledildiği doğru mu?

— Evet.

— Fakat Mösyö, yaşamak için Albene ihtiyacım var.. Biliyorsunuz ki, verilen tayınla doymuyorum, az geliyor. Bunun için de Alben, ekmeğinin yarısını bana veriyordu. Acaba, Albeni bulduğum kısma iade ettirmek çaresi yok mudur?

— Mümkün değil. Öyle karar verildi.

— Kimin tarafından?

— Benim tarafımdan.

— Fakat Mösyö, bu benim için hayat ve memet meselesidir; buna her halde gönlünüz razı olmaz.

— Ben asla kararlarımdan geri dönmem.

— Acaba bilmiyerek size bir şey mi yaptım, Mösyö? Ne yaptım acaba?

— Hiç.

— O halde beni Albenden niçin ayırıyorsunuz?

— Çünkü...

Müdür bu izahatı verdikten sonra başka tarafa geçmiş ve Klod, başını eğerek hiç bir mukabelede bulunmamıştı.

Şunu da söyleyelim ki, bu ayrılışın verdiği teessür mahpusun hasta ruhunda hiç bir yırtıcılık tevhit etmemişti. Halinde hissedilebilecek bir değişiklik görünmüyordu. Arkadaşlarından hiç birine Albenden bahsetmiyor; istirahat saatlerinde, avluda yalnız başına dolaşıyordu. Karnı açtı. Bundan başka bir düşüncesi yoktu.

Bununla beraber onu tanıyanlar, günden güne, yüzünde bazı karanlık ve gizli şeylerin belirdiğine dikkat ediyorlardı. Böyle olmakla beraber o daima sevimliydi. Arkadaşlarından bir çocukları, tayınlarını onunla paylaşmak istedikleri halde gülecek reddediyordu.

Müdürün kendisine verdiği izahattan sonra, her akşam, oldukça ciddî bir adama yakış-

mıyacak kadar herkesi hayrette bırakan bazı çılgınca hallerde bulunuyordu. Akşam üzerleri aynı saatte dolaşmasını yapan müdür, Klodun işi önünden geçtiği esnada, Klod gözlerini kaldırarak ona dik dik bakıyor; aynı zamanda hem rica ve hem de tehtit yerini tutan «Alben ne olacak?» kelimelerini sıkıntı ve hiddetle söylüyordu. Müdür, işitmemiş gibi görünüyor, yahut ta kollarını kaldırarak uzaklaşıyordu.

Bu adam kollarını istihfafla kaldırmakta haksızdı; zira bu garip sahneleri seyredenler için pek belliydi ki, Klod Gö kafasında bazı şyler tasarlıyordu. Ve bütün hapsevi, bir inatçılıkla bir karar arasındaki bu savaşın ne sonuç vereceğini cansıkıntısıyla bekliyordu. Bir defasında da, Klodun müdüre şu sözleri söylediğini işitmişlerdi :

— Dinleyiniz mösyö... Arkadaşımı bana iade ediniz. Sizi temin ederim ki iyi bir iş yapmış olacaksınız.. Bu sözüme dikkat ediniz.

Bir pazar günü de, avluda bir taş üzerine oturmuş olarak, dirsekleri dizleri üzerinde ve alnı da elleri içinde, saatlerce aynı vaziyette hareketsiz dururken, mahkûmlardan Fayet isminde birisi ona yaklaşmış ve gülerek bağırıyordu :

— Bu ne biçim hal be, Klod?

Klod başını yavaşça kaldırarak :

— Birisini muhakeme ediyorum, demişti.

Nihayet bir akşam, 25 birinci teşrin 1831 akşamı, müdür dalaşmasını yaptığı esnada Klod, sabahleyin koridorun birinde bulduğu bir saat camını gürültü ile ayağı altında kırdı. Müdür bu gürültünün nereden geldiğini sorunca, Klod :

— Bir şey değil, benim, dedi. Mösyö, bana Albeni iade ediniz. Arkadaşımı bana iade ediniz.

— Mümkün değil.

Müdürün karşısında, yüzüne dik dik bakarak alçak bir sesle ilâve etti :

— Onu bana iade etmekliğiniz lâzım. Düşününüz. Bugün 25 birinci teşrindeyiz; size 4 ikinci teşrine kadar mühlet veriyorum.

Gardiyanlardan biri müdüre bakarak, Klodun kendisini tehtit ettiğini ve bu vaziyetin de höcre cezasını icabettirdiğini ima eder gibi bir vaziyet alınca, müdür tahkir eden bir sesle :

— Hayır, dedi Höcreye lüzum yok; bu adamlara karşı iyi hareket etmelidir.

Ertesi gün, bahçenin ucundaki güneşli bir yerde eğlenen diğer mahpusları bırakarak, düşünceli bir tavurla yalnız başına dolaşan Kloda Perno isminde bir mahkûm yanaştı :

— Ey, ne düşünüyorsun bakalım, Klod? Pek kederli görünüyorsun...

Klod cevap verdi :

— Yakında bu iyi M.D. ye bir felâket gelmesinden korkuyorum.

25 birinci teşrinden 4 ikinci teşrine dokuz gün vardı. Klod, bu müddet zarfında, Albenin ortadan kayboluşunun günden güne artırdığı ızdırabı ifade eden vaziyetini müdüre bildirmekten geri durmamış; müdür ise, ihtar ve tehtide çok benziyen ricalardan usanarak, ona bir gün yirmi dört saatlik höcre cezası tatbik etmişti. Bütün gayret ve yalvarmalarına mukabil Klodun elde edebildiği bu ceza olmuştu.

4 ikinci teşrin geldi. O gün Klod, M.D. nin karare ile arkadaşından ayrıldığı gündenberi,

hiç görülmemiş olan sakın ve tatlı bir çehreyle uyandı. Kal-karken, yatağının ayak ucunda duran ve içinde birkaç hırdavatı bulunan beyaz renkte bir nevi tahta sandığını karıştırdı ve içinden bir terzi makasıyla Emil isimli bir kitap çıkardı. Makas, sevdiği kadından, çocuğunun annesinden, geçen zamandaki evinden ona hatıra kalan yegâne eşya idi. Bu iki eşya da onun için faydasızdı; makas ancak bir kadına, kitap ta bir edebiyatçıya yarayabilirdi. Klod ise ne dikiş dikmek, ne de okumak biliyordu.

Bir pencerenin iri demir çubuklarına dikkatle bakan mahkûm Ferrariye yaklaştı; ve elinde tuttuğu küçük makası göstererek :

— Bu akşam şu makasla bu çubukları keseceğim, dedi.

Ferrari gülmiye başlamıştı; Klod da gülüyordu.

O sabah atelyede, her günkü çalışmasından daha fazla bir gayret gösteriyor; işini hem çabuk ve hem de iyi çıkarıyordu.

Biraz öğleden evvel çalıştığı katın altındaki zemin katta bulunan doğramacılar atelyesine bir bahane ile indi. Başka tarafta olduğu gibi burada da seviliyor; fakat onların arasına nadiren giriyordu. Hep birden bağırıyorlar :

— İşte Klod !

Etrafını çevirdiler. Bu toplanış adeta bir bayram oldu. Klod koğuşa seri bir göz gezdirdi; gardiyanlardan hiç bir kimse yoktu.

— Birinizin bana ödünç verecek baltası var mı? dedi.

— Ne yapmak için? diye sordular.

— Bu akşam ateyler müdürünü öldürmek için..

— Bitmedi —

A R S I U L U S A L S I Y A S A

FRANSADA..

Londra deniz uzlaşmaları Fransız kamoyunun şiddetli muhalefeti ile karşılaşmaktadır. İngiliz denizciliğinin tonilato hesabı yüzde 35 ine muadil olacak Alman denizciliği Fransa için kabul edilmez görülüyor.

Pöti Pariziyen gazetesi deniz uzlaşmaları hakkında İtalyanın Londraya cevap vermezden önce Parisle temas etmiş olduğunu kaydediyor.

Sıyasal mahafil Fransanın Tuna konferansı kakkındaki cevabını yakında vermesini beklemektedirler. Bu cevap konferansın tahakkukuna doğru atılmış bir adım olacaktır.

Böylece gerek deniz uzlaşmaları ve gerek orta Avrupa hakkında İtalya, Fransa ile muvazi ve hiç değile uygun yollar takip etmek istegindedir. Sosyalisi organı Popüler gazetesi deniz uzlaşmalarına karşı aynı muhalefeti gösteriyor. «Zira, diyor, bu uzlaşmalar genel silâhsızlanma ihtimalini her şeyden önce kırmak tehlikesini göstermektedir.»

BULGARİSTANDA..

Haftalık «Posledna pošta» gazetesinin bildirdiğine göre, Bulgar Kralının himayesi altında bulunan deniz makinist mektebinin Sofya mezunları, Bulgar harbveticaret gemilerinin çoğaltılması ve takviyesi hakkında bir toplantı yapmışlardır.

Toplantıda, şimdiki halde Bulgaristanda 17.000 tonluk ticaret donanmasının ihtiyaçlara kâfi gelmemesinden dolayı bunun adedinin 15 vapura çıkma-

rmasına karar verilmiştir. Hatibler, Bulgar vapurlarının azlığı yüzündene bütün Bulgar sevkياتının yüzde 55 nin yabancı vapurlarile yapıldığını ve bunun da Bulgarlara pek pahalıya çıktığını söylemişlerdir. Alınan kararlar, hükûmete tebliğ olunacaktır. «Utro» gazetesinin yazdığına göre de Harbiye Bakanlığı ve Hava müdürlüğünün teşkiki üzerine, uzun seneler Amerikada güreşip te vatanına dönen maruf Bulgar pehlivanı Dan Kolof ile Hari Stoeff arasında Sofyada ve iç şehirlerde yapılacak müsabakalardan alınacak paralarla harb keşif uçakları satın alınacaktır.

Bulgarların hava kuvvetlerini takviye etmek için attıkları ilk adımdır. Halk arasında harb uçakları satın alınması için şiddetli propagandaalar yapılmaktadır. Esasen Bulgarlar her sene mesai bürosuna (Trudova povinnost) tâbi ve amele askeri (Trudovatsi) diye muntazam yeni efradı silâh altına almaktadırlar.

ÇİN - JAPON İŞİ

Amerikadan gelen haberlere göre: Dış bakanlığı, Amerika hükûmetinin bugünkü hadiseler dolayısıyla Tiyençinde bulunan beşinci piyade alayına mensup askerleri geri çekeceğini tekzip etmiştir.

Bu Amerikan alayı, Pekinde bulunan Amerik elçiliğinin denizle muvasalasını sağlamaktadır.

Gene bu mesele hakkında Londradan bildirildiğine göre, Çin mahafilinden sızan haberlere nazaran, Çin elçisi Asya-

daki Japon harekâtına karşı İngilterenin yardımına güvenip güvenmiyeceğini Londra kabinelerinden sormuştur.

Çin elçisi bu mesele hakkında; evvelce de bir teşebbüste bulunmuştu. Günden güne artan Japon dileklerini artık kabul etmemek niyetinde bulunan Çin hükûmeti, Japonların harekâtına bir son vermek için artık alâkadar devletlerin işe karışmaları lâzım geldiği fikrindedir.

Çin hükûmeti, Amerika nezdinde de bir teşebbüste bulunmuştur. Öyle zannediliyor ki Çin elçisi bu iş için umduğu ve dilediği inancaları alamamıştır.

Pekinden Parise tayyare ile giden Japon diplomatlarından B. Vant, Petit Parisien gazetesine demiştir ki:

«Japonyanın şimali Çinde reyi olmadıkça hiç bir işe karar verilmemesini Nankin hükûmetinden istediği doğrudur. Biz bu işe, general San - Kay - Şekin bize karşı iki yüzlü siyaset gütmemesinden dolayı karıştık.

Hopeyin her yönünde Japonyaya karşı propağanda ve boykot yapıliyordu. Çin harbiye bakanı da bize karşı kötü niyetler besliyordu. Japon ordusu bize karşı gelen âsileri söküp atmayı kararlaştırmış ve Japon düşmanı generallarla memurları Sü ırmağının şimaline ve cesürdürmekle işe başlamıştır.

Şimdilik bu hareketi Hopeyde yapıyoruz. Ancak şimaldeki diğer eyaletlerin de bizim nüfuzumuza kendiliklerinden gireceğini umuyoruz.»